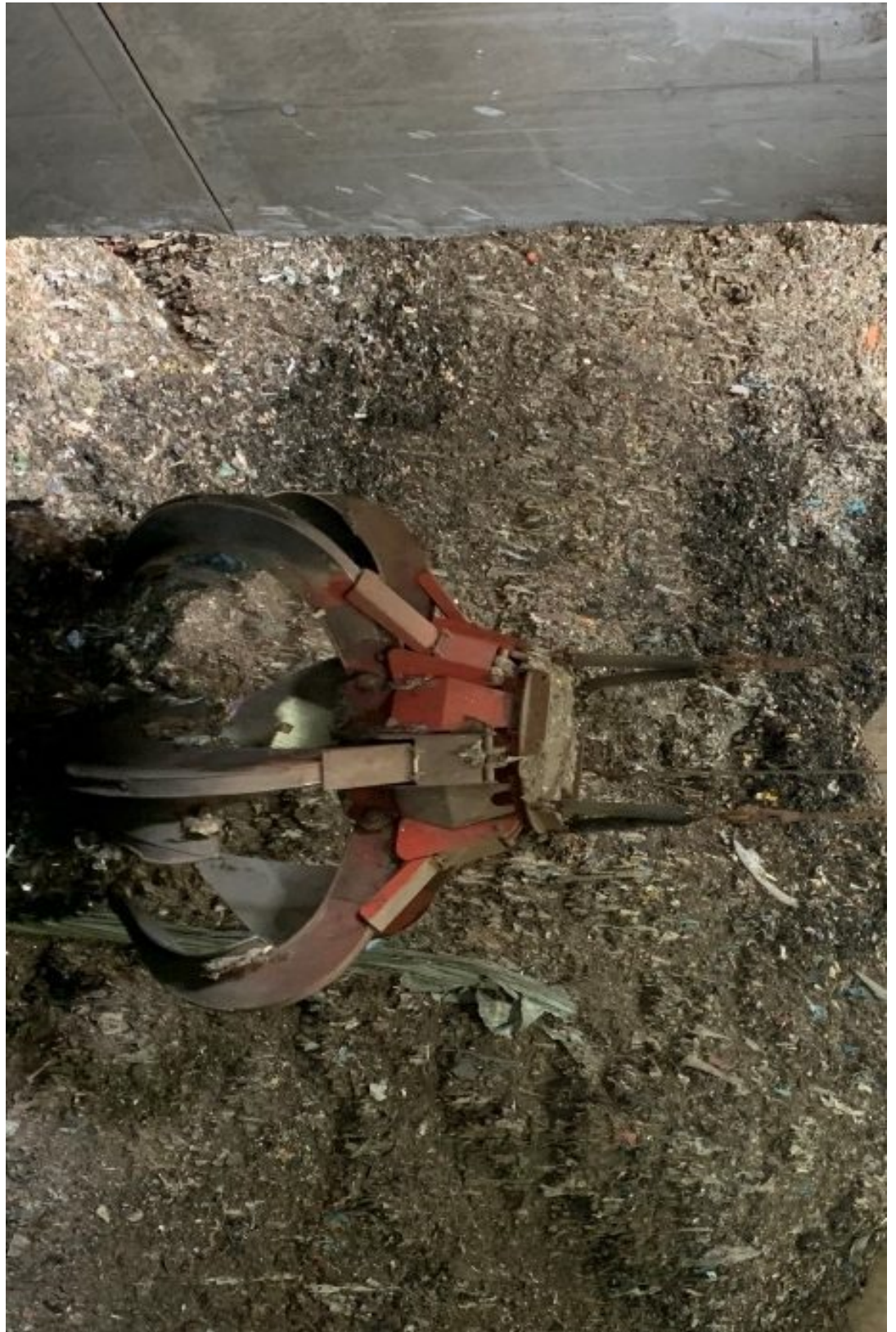

עמידה לפידות

ראש תחום פסולת, אדם טבע ודין

מתקן השבת אנרגיה מפסולת בשיטת מצע מרחף, ניקלסדורף, אוסטריה. מנוף המצבט מבצע ערבוב והומוגניזציה של הפסולת, ומעביר אותה מבור האיגום אל תנור השרפה | צילום: ניצן לוי

 תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדיון המלא

לשרוף או לא לשרוף, זו השאלה

20 בינואר, 2021

גיליון חורף 2020 / כרך 11(4) / פסולת

כדי לענות על שאלה זו חשוב קודם להבין שלפסולת בישראל יש מאפיינים ייחודיים שלא קיימים בשום מקום אחר בעולם. לכן, פתרונות ממקומות אחרים, הגם שהם נותנים השראה, לא בהכרח יתאימו לישראל. אין מנוס מהפיכת חלק מהפסולת לאנרגיה. עם זאת, חשוב מאוד לציין כי זו לא הפעולה הראשונה שצריך לעשות. להלן יוצגו מאפייני הפסולת הבולטים בישראל והמשמעויות שלהם ביחס לפתרון של שרפת פסולת.

הרכב הפסולת

הפסולת בישראל רטובה לאין ערוך מזו שבכל מדינה אירופית אחרת. בעוד שאצלנו החומר האורגני הוא כמעט חצי ממשקל הפסולת בפחים, באירופה הוא כ-25%. ועוד – הרטיבות של הפסולת האורגנית בישראל היא 90%, ובאירופה היא נמוכה הרבה יותר.

המשמעות: מאחר שפסולת רטובה לא נשרפת היטב, מתקני שרפת פסולת בישראל יצטרכו להשקיע אנרגיה רבה בייבוש הפסולת. לא רק שהדבר יעלה משמעותית את עלויות הטיפול בפסולת במתקן השרפה, אלא שיש לשאול – מה יהיה המקור לאנרגיה זו (מתחדשת או דלק מחצבים) ומה יהיו ההשלכות של מתקן כזה על פליטות מזהמי אוויר וגזי חממה? לדוגמה, בשווייץ ובגרמניה, אף על פי שהן מתמודדות רק עם כמחצית מכמות הפסולת האורגנית שבישראל ושהפסולת שם גם רטובה פחות – מפרידים אותה במקור, ורק מה שנשאר מהמיון היבש מועבר לאנרגיה. לכן, לפני שישראל מאמצת מדיניות של שרפת פסולת, צריך להפריד מהפסולת את החומר האורגני. הניסיונות להפרדת הפסולת האורגנית בתחנות ממיינות כשלו. מפעלי מיון, כמו גרינט או מפעל ה-RDF בחיירה, הם מפעלים לא כלכליים, והפסולת המופרדת מהם אינה ראויה למחזור, וזאת משום שהתוצרים שלהם רטובים מדי.

כמות הפסולת לנפש

כמות הפסולת לנפש בישראל הולכת ועולה, ואנו נמצאים באחד המקומות הראשונים בעולם בייצור אשפה לנפש, בעוד ברוב מדינות העולם פוחתת כמות הפסולת לנפש.

המשמעות: מאחר שישראל היא מדינה קטנה וצפופה, לפני כל תהליך אחר יש להפחית את כמות הפסולת לנפש. האמצעי לעשות זאת הוא קידום משק פסולת סגור, שבו כל תושב חייב לשלם על הפסולת שהוא מייצר, וזאת בלא קשר לתשלום הארנונה (Pay As You Throw, PAYT). במקביל, יש לקדם חקיקה שתצמצם את כמות הפסולת במקור, כגון חוק פלסטיק אחוד לצמצום בעיית הפלסטיק והנחיה להפרדת פסולת אורגנית במקור. לאחר הקמת מתקני שרפה יהיה צורך "להזין" אותם בכמויות פסולת גדולות, ולכן לא תהיה כדאיות כלכלית לקדם פתרונות סביבתיים שכאלה. אנו עלולים למצוא את עצמנו מייבאים פסולת רק כדי להצדיק את קיומם של מתקני השרפה.

העניים משלמים יותר

נהוג לחשוב שיש מתאם בין עושר לבין ייצור פסולת. בישראל זה הפוך. עשירונים 4–6 מייצרים יותר פסולת לנפש מעשירונים 7–9. כלומר, העניים בישראל מייצרים יותר פסולת מהעשירים.

המשמעות: רשויות עניות משלמות יותר על הטיפול בפסולת לנפש מאשר רשויות עשירות. פתרון כולל לפסולת במורד הזרם, כמו העברת כל הפסולת למיון ומשם לשרפה, הוא פתרון לא יעיל, שיעלה את יוקר המחיה ויכביד במיוחד על הרשויות העניות יותר, שכאמור, גם כיום משלמות יותר.

אז מה צריך לעשות?

כדי לפתור את בעיית הפסולת בישראל יש צורך במדיניות של פתרונות במעלה הזרם: קודם כול, יש להפריד במקור את הפסולת לשלושה זרמים: פסולת אורגנית, פסולת יבשה הניתנת למחזור, וכל השאר. את הפסולת האורגנית יש להפוך

לקומפוסט או לביוגז במתקנים מקומיים. את הפסולת היבשה הניתנת למחזור יש להעביר לתחנות מיון אזוריות שיחלצו ממנה את הטובין, ואת השאריות להעביר למתקני השבת פסולת לאנרגיה. במקביל יש לקדם משק סגור לטיפול בפסולת, לקדם מהלכים של תשלום לפי כמות (PAYT) ולקדם חקיקה שתצמצם את הפסולת ובעקיפין אף תעלה את המודעות. **טוב עשתה השרה להגנת הסביבה שהחליטה לבחון מחדש את אסטרטגיית הטיפול בפסולת ולקדם מדיניות כוללת לפסולת.**